

KONTRATË BINJAKËZIMI

Përkrahje për Statistikat

Kosovë

RAPORT MBI MISIONIN

Trajnim mbi metodologjinë në Statistikat e Biznesit

Komponenti nr. 3.7.1

Misioni i realizuar nga
Peter Tibert Stoltze dhe Henrik Bülow-Hansen,
Statistikat e Danimarkës
16-20 Shkurt 2015

IPA 2012

Henrik Bülow-Hansen
Statistics Denmark
Sejrøgade 11
DK-2100 Copenhagen Ø
Denmark
Tel: +45 3917 3753
Email: hbh@dst.dk

Peter Tibert Stoltze
Statistics Denmark
Sejrøgade 11
DK-2100 Copenhagen Ø
Denmark
Tel: +45 3917 3827
Email: psl@dst.dk

Përmbajtja

1. Komete të përgjithshme	4
2. Vlerësimi dhe rezultatet	4
3. Konkluzionet dhe rekomandimet	5
Aneksi 1. Termat e Referencës	6
Aneksi 2. Personat e takuar në ASK	9

Lista e shkurtesave

SD	Statistikat e Danimarkës
ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës
NACE	Klasifikimi i veprimtarive ekonomike
IKS	Instituti Kombëtar Statistikor
SBS	Statistikat Strukturore të Ndërmarrjeve
RSB	Regjistri Statistikor i Bizneseve
STS	Statistikat Afat Shkurta
TeR	Termat e Referencës

1. Komente të përgjithshme

Ky raport është përgatitur në kuadër të Projektit të Binjakëzimit „Përkrahje për Statistikat”. Është misioni parë kushtuar Trajnimit në Metodologji në Statistikat e Biznesit në komponentin 3 të projektit. Misioni kishte për qëllim realizimin e një trajnimi mbi çështjet që lidhen me metodologji dhe definimin e një plani strategjik si bazë për implementimin e mëtejme të projektit në këtë fushë.

Objektivat kryesore të misionit ishin:

- Vlerësimi i gjendjes aktuale në metodologji me qëllim të identifikimit të çështjeve për tu adresuar
- Zhvillimi i një plani implementimi për intervenime të mëtejme për përmirësimin e metodologjisë së ASK.

Konsulentët dëshirojnë të falenderojnë të gjithë zyrtarët dhe personat e takuar, për mbështetjen dhe informacionet e vlefshme që kanë dhënë, që ka lehtësuar shumë punën e tyre gjatë qëndrimit në Kosovë.

Këndvështrimet dhe vëzhgimet e paraqitura në këtë raport janë ato të konsulentëve dhe jo domosdoshmërisht përputhen me këndvështrimet e BE-së, ASK-së apo Statistikave të Danimarkës.

2. Vlerësimi dhe rezultatet

Misioni përfshinte katër aktivitete të ndryshme:

1. 16 Shkurt – prezantimi dhe planifikimi i aktiviteteve të misionit
2. 17 Shkurt (Dita e Pavarësisë së Kosovës) – planifikimi i trajnimit
3. 18 Shkurt – trajnimi mbi metodologjinë
4. 19 Shkurt – takime me personat përgjegjës dhe bashkëpunëtorët në metodologji

Re 1:

Janë diskutuar problemet, që mund të adresohen në trajnim. Dy temat kryesore përfshinin mostrimin dhe editimin e të dhënave statistikore. Një sfidë është që përzgjedhja e softverit statistikor dallon midis ASK dhe Statistikave të Danimarkës. ASK-ja kryesisht përdor SPSS dhe Excel, kurse Statistikat e Danimarkës kryesisht SAS (përdoret edhe Excel por jo për mostrimin ose editimin e të dhënave statistikore në prodhimin e statistikave). Prandaj, u vendos që në trajnim të përfshihen edhe disa demonstrime të softverit statistikor R, që është falas¹, shumë i përshtatshëm për operacionet statistikore të lartpërmendura. ASK-ja prezantoi një shembull të dizajnit të përdorur për alokimin e mostrës në ASN duke përdorur mostrën e thjeshtë të randomizuar të stratifikuar.

Re 3:

Trajnimi përfshiu dy sesione

- Mostrimin dhe përllogaritjet
- Të dhënat statistikore dhe imputimin

Në sesionin mbi mostrimin u demonstruan aspekte të ndryshme duke përdorur R dhe Excel. Të gjitha dokumentet e përgatitura i janë dërguar stafit të ASK-së. Gjatë trajnimit nuk ishte e

¹ R is available at <http://www.r-project.org>.

mundur të përdoren të dhëna të vërteta për të demonstruar metoda të ndryshme editimi dhe imputimi.

Re 4:

Janë mbajtur takime me divizionin e metodologjisë dhe të statistikave të biznesit.

Dy persona punojnë në divizionin e metodologjisë. Përveç metodologjisë, ata kanë edhe detyra të tjera me diseminimin dhe metadatat. Për sa i përket metodologjisë statistikore, ata punojnë vetëm me statistikave sociale. Fillimisht ideja ka qenë që të përkrahin tërë ASK-në. Por, për shkak të resurseve të kufizuara, deri tani kanë mundur të mbulojnë vetëm metodologjinë për statistikave sociale. Mostrimi dhe përlllogaritjet në Statistikat e Biznesit mbulohen nga stafi i Regjistrimit të Bizneseve, që në një mënyrë edhe ka kuptim sepse kornizat e mostrës për ASN-në dhe Statistikat Afatshkurta bazohen në RSN-në. Megjithatë, një zgjidhje më racionale do të ishte sikur ekspertët e metodologjisë në Divizionin e Metodologjisë të mund të përfshiheshin në mostrimin dhe vlerësimet edhe për Statistikat e Bizneseve.

Konkluzioni pas dy takimeve ishte që në misionin e ardhshëm mbi metodologjinë të përfshihen këto tema:

- Peshimi për mospërgjigjet
- Kalkulimi i gabimeve të mostrimit (që duhet të raportohet në Eurostat)
- Përdorimi i R në mostrimin dhe vlerësimet

Aktualisht, mostrat për ASN-në dhe statistikave afatshkurta përgatiten në pranverë (Prill 2015). Ekspertët nga Danimarka nuk kanë mundësi të kenë një mision në atë kohë për të ndihmuar këtë proces.

Faza e vlerësimeve (procesi i “ngritjes së rezultateve”) për ASN dhe statistikave afatshkurta do të fillojë në Shtator ose herët në Tetor 2015. Mund të planifikohet një mision për të ndihmuar në radhë të pare në këtë proces, duke përfshirë pastaj edhe çështje të tjera metodologjike (p.sh. editimi dhe imputimi ose përshtatja sezonale) ose një hyrje për softverin R.

3. Konkluzionet dhe rekomandimet

Puna metodologjike në ASK mund të zhvillohet duke shtuar resurset në Divizionin e Metodologjisë, duke i mundësuar kështu divizionit ti shërbejë tërë ASK-së për çështje, që lidhen me metodologjinë statistikore. Fillimisht, puna rreth mostrës dhe vlerësimeve duhet të përqëndrohet në rritjen e kapaciteteve në këtë fushë. Në një stad më të vonshëm, duhet të adresohen edhe çështjet e editimit, imputimit dhe përshtatjes sezonale. Divizioni i Metodologjisë duhet të jetë përgjegjës për punën metodologjike në ASK dhe të shërbejë si konsulencë për divizionet prodhuese të statistikave.

Duhet të hulumtohet softveri falas R në raport me operacionet statistikore, të mbuluara gjatë misionit. Ka shumë të ashtuquajtura “pako” (funksionalitete shtesë) falas për detyra, që lidhen me prodhimin e statistikave zyrtare².

² Një listë e gjerë pakosh relevante për statistikave zyrtare mund të gjendet në <http://cran.r-project.org/web/views/OfficialStatistics.html>.

Në vjeshtë të vitit 2015 do të organizohet edhe një mission tjetër vazhdues mbi metodologjinë.

Aneksi 1. Termat e Referencës

Komponenti 3: Staistikat e Biznesit

Aktiviteti 3.7.1: Trajnim mbi metodologjinë në statistikat e biznesit

Orari:

TeR –të gatshme:

2 Shkurt 2015

Fillimi/përfundimi i aktivitetit:

16-20 Shkurt 2015

Raportimi:

27 Shkurt 2015

Rezultatet obligative të komponentit:

Rezultati obligativ	Intervenimi	Standardi	Burimet e informacioneve	Supozimet
Rezultati obligativ 3.4	Të kuptuarit më mirë të çështjeve metodologjike	Trajnim për stafin nga Statistikat e Biznesit mbi çështje të ndryshme metodologjike, relevante për punën e përditshme	Raportet tremujore nga Projekti i Binjakëzimit Raportet mbi misionet Faqja e internetit e ASK-së	<ul style="list-style-type: none"> Menaxhmenti i lartë është dakord për aktivitetet trajnuese Kapacitet i mjaftueshëm i absorbimit Qasje në të dhënat administrative dhe të anketave Numër i vogël i stafit i involvuar në realizimin e detyrave, që lidhen me projektin, në mes te misioneve

Tema / qëllimi i aktivitetit: aktiviteti 3.7.1

Vlerësimi i organizimit dhe gjendjes së punës metodologjike në ASK dhe specifikimi i nevojave për trajnime në këtë fushë. Gjatë misionit të parë do të fillohet me rritjen e njohurive për metodologjinë në kuadër të Statistikave të Biznesit. Do të mbulohen çështje si mostrimi, imputimi, validimi dhe çështje të tjera relevante për ASK-në.

Rezultatet e aktivitetit 3.7.1:

Raporti mbi misionin – përshkrimi i gjendjes aktuale të metodologjisë në kuadër të Statistikave të Biznesit në ASK. Raporti mbi misionin duhet gjithashtu të paraqesë një hartë rrugore dhe një plan implementimi, të dizajnuar për përmirësimin e punës metodologjike, si dhe sugjerimet për termat e referencës për aktivitetet e tjera në komponentin 3.

Stafi në ASK:

Z. Ismajl Sahiti, Shef i Divizionit, ismail.sahiti@rks-gov.net

Z. Bekim Canolli, Shef i Divizionit dhe Menaxher i Cilësisë, bekim.canolli@rks-gov.net

Znj. Servete Muriqi, Zyrtare e Lartë në Metodologji, servete.muriqi@rks-gov.net

Z. Hysni Elshani, Shef Sektori, hysni.elshani@rks-gov.net

Znj. Valdete Navakazi, Zyrtare e Lartë për statistikafashkurta, valdete.navakazi@rks-gov.net

Znj. Luljeta Krasniqi, Zyrtare e Lartë për ASN, luljeta.krasniqi@rks-gov.net

Z. Muhamet Kastrati, Menaxher i Databazës së RSB-së, muhamet.kastrati@rks-gov.net

Z. Bekim Bojku, Zyrtar i Lartë për statistikafashkurta e energjisë, bekim.bojku@rks-gov.net

Znj. Nazmije Belegu, Zyrtare e Lartë për statistikafashkurta e transportit, naskal@hotmail.com

Znj. Sulltane Gashi, Zyrtare e Lartë për statistikafashkurta e turizmit, sulltanegashi@hotmail.com

Znj. Violeta Syla, punonjëse e re, violeta.syla@rks-gov.net

Znj. Saranda Berisha, punonjëse e re, saranda.h.berisha@rks-gov.net

Ekipi i projektit në ASK:

Udhëheqës i Projektit në ASK, Z. Ilir T. Berisha, Drejtor i Statistikave Ekonomike dhe Llogarive Kombëtare, Ilir.T.Berisha@rks-gov.net

Znj. Teuta Zyberi, homologe e RTA, Zyrtare për Marrëdhënie Ndërkombëtare, teuta.zyberi@rks-gov.net

Stafi i vendeve anëtare:

Z. Peter Tibert Stoltze, Shef i metodologjisë, Statistikat e Danimarkës, psl@dst.dk

Z. Henrik Bülow-Hansen, Ekspert i Metodologjisë, Statistikat e Danimarkës, hbh@dst.dk

Ekipi i projektit:

Z. Per Knudsen, RTA, pkn@dst.dk

Znj. Nora Zogaj, Asistente e RTA, nzogaj@yahoo.com

Përshkrimi i historikut për aktivitetin

Gjatë misionit të parë mbi vlerësimin e përgjithshëm të Statistikave të Biznesit, në janar të vitit 2014 (Ottosen dhe Netterstrøm), konsulentët gjetën që ASK-ja ka një bazë relativisht të mirë për statistikafashkurta e biznesit.

Për sa i përket punës në metodologji, ata gjetën që është e nevojshme të bëhet një vlerësim i metodologjisë aktuale të mbledhjes së të dhënave dhe pyetësorëve përkatës në raport me rregulloret e BE-së.

Përveç kësaj, ata theksojnë, është e rëndësishme të zhvillohen më tej azhurnimet e mostrave, validimi, përpunimi i të dhënave (indekset), anaëzimi dhe publikimi, ku Projekti i Binjakëzimit mund të ofrojë mbështetje praktike për ASK-në. Në veçanti, adresimi i shkallës së mospërgjigjes, kalimi nga NACE rev.1 në rev. 2 dhe zhvillimi i indekseve është i domosdoshëm.

Rekomandohet që përshtatjet në metodologjinë aktuale të marrin në konsideratë resurset në dispozicion dhe të prioritetizojnë ndryshimet, që sigurojnë një zhvillim dhe koherencë më afatgjate.

Në kuadër të Projektit të Binjakëzimit, fokus i veçantë i kushtohet zhvillimit të ASN-së për shkak të rëndësisë së madhe për zhvillimin e mëtejshëm për Llogaritë Kombëtare. Ekspertët që punojnë me ASN-në ASK theksojnë se në të ardhmen duhet të përdoren më shumë burimet administrative për të kontrolluar konsistencën e të dhënave të mbledhura dhe për të plotësuar të dhënat e marra përmes pyetësorit nga ndërmarrjet.

Rekomandohet të zhvillohet një program i TI-së duke përfshirë validimin dhe rregullat e kontrollit.

I gjithë procesi i mbledhjes dhe përpunimit të të dhënave duhet të rishikohet në mënyrë që të reduktohet koha e nevojshme për prodhimin e të dhënave të ASN-së. Zhvillimi i ASN-së duhet të

fokusohet në mbulueshmërinë e metodologjisë statistikore, si dhe identifikimin e mospërputhjeve midis gjendjes aktuale dhe legjislacionit të BE-së, duke ndihmuar ASK-në të jetë në linjë me rregulloret e BE-së.

Aktivitetet, që duhet të realizohen si parapërgatitje për misionin:

- Raporti i Vlerësimit të Adapatuar Global (AGA)
- Programi statistikave zyrtare 2013-2017
- Plani i zhvillimit strategjik 2009-2013
- Plani vjetor 2015
- Raporti. 3.1.1 Vlerësimi i përgjithshëm i statistikave të biznesit dhe prioritetizimi i veprimeve (Ottosen & Netterstrøm)
- Të gjitha raportet mbi misionet në komponentin 3 të Projektit të Binjakëzimit mund të gjenden në www.dst.dk/kosovo

Aktivitetet e pritura janë:

- Vlerësimi i përgjithshëm i metodologjisë në Statistikat e Biznesit në ASK
- Konsultime me menaxhmentin e Llogarive Kombëtare dhe Statistikave të Biznesit
- Trajnimi mbi disa aspekte të metodologjisë
- Krijimi i një plani të detajuar veprimi për punën metodologjike nga ana e projektit të binjakëzimit për pjesën e mbetur të projektit

Në fund, do të përgatiten:

- Raportio mbi misionin – sipas modelit për raportim
- Një plan i detajuar i aktiviteteve të ardhshme në komponentin 3 të Projektit të Binjakëzimit

Aneksi 2. Personat e takuar në ASK

Divizioni i Metodologjisë:

Z. Bekim Canolli, Shef i Divizionit dhe Menaxher i Cilësisë
Znj. Servete Muriqi, Zyrtare e Lartë në Metodologji

Statistikat e Biznesit:

Z. Hysni Elshani, Shef Sektori
Znj. Valdete Navakazi, Zyrtare e Lartë për statistikat afashkurta
Znj. Luljeta Krasniqi, Zyrtare e Lartë për ASN
Z. Muhamet Kastrati, Menaxher i Databazës së RSB-së

Ekipi i projektit në ASK:

Udhëheqës i Projektit në ASK, Z. Ilir T. Berisha, Drejtor i Statistikave Ekonomike dhe Llogarive Kombëtare
Z. Ismajl Sahiti, Shef i Divizionit

Ekipi i Projektit të Binjakëzimit:

Per Knudsen, RTA
Nora Zogaj, Asistente e RTA
Përkthyesi